

Társ általi megfigyelés – Módszertani szempontok

A társ általi megfigyelési és értékelőtevékenység során a tanulók egymás tevékenységét figyelik meg, amely kapcsán különböző visszajelzési, ellenőrzési vagy értékelési feladatokat kaphatnak. Ahogy a pedagógus általi megfigyelés esetében, a társ megfigyelési feladatoknál is megfelelően meg kell terveznünk a folyamatot. Lényeges, hogy milyen előképzettséggel, milyen életkorú tanulók, milyen tanulási célok érdekében és milyen megoldással fognak megfigyelési feladatot végezni. Itt is igaz az axióma, amely szerint az egyszerűbbtől haladunk a komplexebb feladatok irányába mind életkorban, mind pedig az előképzettséget tekintve. Mint minden, önállóan elvégzendő tanulási feladatot, ezt is meg kell ismertetnünk a tanulókkal az alábbi kérdések mentén.

1. *Mi az a társ megfigyelés?*

A társ megfigyelés során a megfigyelő szerepben lévő tanuló feladata a társ(ak) feladatvégrehajtásainak előzetes szempontok szerinti megfigyelése.

2. *Mi a célja a társ megfigyelésnek?*

A társ megfigyelés célja, hogy a megfigyelésben részt vevő tanulókat segítse a tanulási folyamatban. Olyan tanulási helyzetet alakítson ki, amely önálló-alkotó gondolkodásra, problémamegoldásra, kooperációra és pozitív kommunikációra sarkall.

3. *Mit kell megfigyelni?*

A megfigyelés tárgya a társ(ak) által megoldott feladat, létrehozott produktum egy része vagy egésze, amely előzetesen kijelölt kritériumokhoz (tanulási szempontokhoz) igazodva történik.

4. *Hogyan érdemes megfigyelni?*

A megfigyelési tevékenység során olyan helyzetet kell kialakítani, amely a megfigyelést lehetővé teszi. A térbeli helyezkedés, a megfigyelt feladat megkezdése, a megfigyelés szövege segíti a minél pontosabb megvalósítást.

5. *Mit csináljunk a megfigyelésből származó információkkal?*

A megfigyelésből származó információk szolgálhatnak a megfigyelt társ számára történő visszajelzésre annak érdekében, hogy a feladatmegoldás egyre sikeresebbé váljon. Emellett a megfigyelési lapokkal és írásos feladattal kiegészített információk a pedagógus számára is hasznosak lehetnek a tanulás nyomon követése szempontjából.

6. *Hogyan kell kitölteni a megfigyelési lapot?*

A megfigyelés mellé készített feladatlapokat az értelmezést követően, a megfelelő cellákat vagy sorokat használva kell kitölteni. Fontos, hogy a feladatlapok tartalmazzák azokat az előzetes szempontokat, kritériumokat, amelyek mentén a megfigyelést el kell végezni. Ezen kívül egyértelműnek kell lennie, hogy mit és hogyan kell jelölni a feladatlapon.

A társ megfigyelés történhet zárt környezetben, amikor csak az adott feladat végrehajtására kell koncentrálni. Ez egyszerűbb helyzet, mint a nyitott környezetben, játék-, illetve versenyhelyzetben történő megfigyelés.

A társak megfigyelése történhet mennyiségi szempontok alapján. Ebben az esetben egy feladatvégrehajtás darabszámát, vagy a sikeres megoldásainak értékeit kell felvezetni a megfigyelési lapra. A legegyszerűbb társ megfigyelési feladatokban ilyen, számszerű adatokat kérünk a tanítványoktól. A minőségi szempontok bekapcsolásával azonban már nem csupán számolni kell. Egy tanulandó mozgás összetevőinek felismerése, a helyes végrehajtás szempontjainak ismerete feltétlenül szükséges a megfigyelési feladathoz. Ilyenkor természetesen a vezető művelet(ek) szempontjainak ismerete vagy egy adott testrész megfigyelése helyeződik a középpontba. Ahogyan

rögzülnek tanítványainkban a mozgástanulás során felépített tanulási szempontok, úgy válhat egyre nehezebbé a megfigyelési feladat. Ezeknek a tanulási szempontoknak rajta kell lenniük a feladatlapokon, és ebben az esetben már nem csupán ellenőrzésről, hanem társértékelésről beszélünk.

A mozgások megfigyelését az alábbi eljárásokkal segítsük a társmegfigyelés módszerének elsajátítása érdekében!

- Vegyünk végig egy teljes megfigyelési folyamatot az osztállyal! Tisztázzuk az előzőekben vázolt kérdéseket, és mutassunk példát arra vonatkozóan, hogy mi hogyan oldanánk meg a feladatot!
- Vegyük fel a megfigyelt feladatot videóra, és a megfigyelési feladat alapján elemezzük azt közösen, hangsúlyt helyezve a tanulási szempontokra!
- Vegyünk részt minden párnál vagy csoportnál a megfigyelési feladatban! Ellenőrizzük, hogy értik-e a megfigyelési feladatot, boldogulnak-e a feladatlap kitöltésével!
- A megfigyelést végző tanulóval párhuzamosan végezzük el a feladatot, majd vessük össze a két megoldást, és beszéljük meg, ha félreértés van!
- Okostelefon, tablet, kamera segítségével rögzítsék a mozgást, és többszöri visszanezés, lassítás mellett oldják meg a feladatot!

Ha egy mozgásfolyamatot kell megfigyelni, célszerű a következő logikai sort követni:

1. kiinduló helyzet/alaphelyzet,
2. lendületszerzés,
3. végrehajtás,
4. befejezés/vég helyzet.

A megfigyelés eredményeképpen adott társtól érkező visszajelzésekkel kapcsolatban tanítsuk meg, hogy a visszajelzéseknek nem a hibák kiemelésére, egymás negatív színben való feltüntetésére szolgál! A visszajelzéseknek bátorítónak, pozitívnak és a segítő szándékúnak kell lennie, ahogyan ez a pedagógus oldaláról már megszokott. Ennek érdekében figyeljünk a párok és csoportok működési légkörét, ha szükséges avatkozzunk be!

A társmegfigyelési feladatok játéktevékenység közben is alkalmazhatók. Ilyenkor nem csupán egy-egy technikai végrehajtás vagy taktikai elem, hanem a sportszerű magatartásformák előfordulása is a középpontba kerülhet.

A társmegfigyelési feladatok során ne essünk abba a hibába, hogy a tanulóktól társaik érdemjeggyel való értékelését kérjük! Ez nem az ő feladatuk, és felesleges feszültségeket is generálhatunk köztük egy ilyen eljárással.

Korosztályi szempontból az alsó tagozat második felétől nagyon egyszerű megfigyelési feladatok mentén megkezdhető a módszer alkalmazása, felső tagozaton pedig ajánlott a rendszeres beépítése a tanórákba.

Végül megjegyezzük, hogy a társmegfigyelési (és társtutori) feladatok a felmentett tanulók számára nagyszerű feladatot jelentenek, amivel be tudjuk kapcsolni őket a tanóra megvalósításába.

Javasolt adatgyűjtési eljárások

- ellenőrző lista
- értékelőskála
- elemző értékelőtábla
- pontozás